

STŘEDOVĚKÁ SVĚTOVÁ LITERATURA

- od rozpadu Západořímské říše **476** – objevení Ameriky **1492** (v Itálii už dříve)
- ovlivňuje křesťanství, centra vědění v kláštorech
- i. **patristika** = učení církevních otců, výklad světa v křesťanském pojetí (z bible), do r. 800
hl. představitel: **sv. Augustýn**
- ii. **scholastika** = metoda učení, propojuje se víra s racionálním poznáním, i když je “boží slovo”
pořád nejdůležitější, od r. 800
hl. představitel: **Tomáš Akvinský**

Pozn. Panovník – šlechta – církev – poddaní. Postupně románský a gotický sloh.

Literatura

- největší inspirace v bibli
- typický středověký hrdina je: oddaný bohu (mučedníci, světcí), čestný, rytíř nebo výjimečný hrdina, za ~něco~ bojuje
- cíl: šířit křesťanství, vychovávat, dávat vzor, dojímat
- knihy se tisknou od 15. století → skoro celý středověk je opisují mniši
→ texty se mění, upravují
- důležité: forma; nedůležité: autorství, náměty, originalita
- velká záliba v symbolech, alegoriích, kontrastu
- důraz na obecně platné věci (na hrdinech → idealizované)
- píše se latinkou v latině, řečtině a staroslověně (vymizí jako první); od 12. st. se objevují národní jazyky
- I. duchovní žánry
 - a. lyrika: žalmy, modlitby, ódy, hymny
 - b. epika: legendy, pasionály, apokryfy
 - c. drama: v Evropě se teprve začíná vyvíjet; výjevy z bible, život Krista, v kostelech o Velikonocích a Vánocích → vyhnali je → více světské
- II. světské žánry
 - a. lyrika: milostná poezie: **kurtoazní lyrika** (muž opěvuje urozenou dámu, platonická láska), **album** (mn. č. alba), česky **svítáníčka** (loučení milenců za úsvitu), **pastorela** (~ pastýřská p.), **epištolý** (veršované milostné dopisy, poezie)
 - b. epika: **dvorské eposy** (určeny šlechtickému čtenáři, ušlechtilí bojovníci), **hrdinské eposy** (určeny pro širší veřejnost, cca 13. – 14. st.), **rytířské romány** (dobrodružný příběh, fantastické prvky, boje s draky, obry, atd., milostná tematika, cca 15. – 16. st.), **kroniky** (záznam postupně řazených událostí)
 - c. drama: světské motivy, ven z kostela!, **interludia** (výstupy na prostranstvích – trzích), loutkářství, kamenná divadla

Italská literatura

- **Jacobus de Voragine: Legenda aurea** – legenda zlatá (soubor)
- Č 110: Svatý František

Hrdinské eposy

- **Píseň o Cidovi** (Španělsko)
 - muž Rodrigo (Cid je přezdívka), mnoho peripetií, velice obsáhlé
 - boj za křesťanství
 - později inspirace pro: 18. st. divadelní hru, později filmová zpracování

- **Beowulf** (Anglie)
 - děj ve Skandinávii, Beowulf zápasí s nadpřirozenými bytostmi, podlehně drakovi
 - mýty, zvyklosti, i křesťanství
 - vznik 7. – 9. století, dochováno z 9. – 10. století
- **Píseň o Rolandovi** (Francie)
 - *chansons de geste* = písně o činech, okolo 1100
 - o boji Karla Velikého v průsmyku v Pyrenejích proti Arabům – historicky nepravda, Roland ~ synovec KV, byl podveden a vlákán do léčky, byl přepaden, nechce přivolat pomoc, nakonec se rozhodne že ano, ale už je moc pozdě
 - Č 113 v próze, 117 ve verších
- **Píseň o Nibelunzích** (Německo)
 - 13. století, z germánských mýtů a pověstí
 - 2 části:
 - hrdina Siegfried, pomsta jeho ženušky Kriemhildy za jeho smrt
 - o vyhlazení rodu Burgundů; drastické, Kriemhilda taky umírá

Slovanská hrdinská epika

- Kyjevská Rus (9. – 12. st.) – hl. m. Novgorod, poté Kyjev
- příběhy **byliny** → **bohatýři**, vykonávají hrdinské skutky – bojovali proti přesilám a vítězili
→ Č 118 Ilja Muromec a Slavík loupežník
- **Slovo o pluku Igorově** (hrdinský epos)
 - z 12. st., dochoval se z 15. st., nalezen na konci 18. st. → pochybnosti o pravosti
 - neúspěšná tažení knížete Igora proti asijským kočovným kmenům
 - myšlenky sjednocení pod nadvládu Kyjeva
- **dumy** = balady doprovázené hudbou, 16. – 17. st., reálné události: boje Kozáků proti Turkům a Tatarům
- dvorská epika
 - dvorské eposy – důraz na život šlechty
 - rytíř: bojuje za spravedlnost atd. → prozaické romány – vč. milostné zápletky
 - bylina ~ hrdinský epos

Ad dvorská epika

- **Gualter Castellionský: Alexandreida** (dvorský epos)
 - veršovaný, latinsky; hl. postava Alexandr Veliký, o jeho výbojích
 - křesťanské vyznění: Alexandr umírá mladý – k čemu je mu sláva??!!?
- **Chrétien de Troyes: Tristan a Isolda** (dvorský román) – příběh lásky s překážkami

Pozn. Dále **rytířské romány**, **žakovská poezie** (na univerzitě) → **makarónská poezie** (lehká, vtipná, různé jazyky); **Marco Polo: Milion**.

Východořímská říše – Byzanc

- souvisí s antikou, křesťanstvím, které přijal už ve 4. st. císař Konstantin
- jazyk – řečtina

Arabská literatura

- islám, Korán
- **Tisíc a jedna noc**
- Č 137 – 141 O mužích ve skřini

Perská literatura

- **Firdausí: Kniha králů** (epos)
- **Chajjám** – anakreontika (je to básník)
- Č 137 Čtyřverší